

Nemzeti
Kulturális
Alap

Múzeumok Őszi Fesztiválja 2011. Pályázati szakmai beszámoló

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság
Herman Ottó Múzeum

Pályázati azonosító: NKA 2308/0090

Pályázati felelős: Tóth Arnold etnográfus, megyei múzeumigazgató-helyettes

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság központi intézménye, a miskolci Herman Ottó Múzeum három helyszínen, két témában tartott rendezvényeket a Múzeumok Őszi Fesztiválja keretében. A miskolci programok illeszkedtek a megyei múzeumi hálózat más intézményeiben (a mezőkövesdi Matyó Múzeumban, a putnoki Gömöri Múzeumban és a Holló László Galériában, illetve a széphalmi Magyar Nyelv Múzeumában) tartott rendezvényekhez. Ennek megfelelően az események előzetes kommunikációja, meghirdetése is közösen történt, a megyei önkormányzat ingyenes terjesztésű havilapjában, a Kulcs Magazinban, illetve intézményünk honlapján. www.hermuz.hu

A program megvalósítása során egy személyi változás történt intézményünkben. A pályázat felelőse és az Őszi Fesztivál miskolci szervezője, Némedi-Varga Zoltán múzeumi menedzser augusztusban megvált a múzeumtól, és helyette Tóth Arnold igazgatóhelyettes vitte végig a pályázat megvalósítását. Ez a személyi változás azonban érdemben nem befolyásolta a program sikerességét.

1) Fedezd fel a múltad! Múzeumi Hétfők a Herman Ottó Múzeumban

A 2011. évben a Herman Ottó Múzeum felélesztette azt a múzeumi közművelődési előadásorozatot, amely egykor Múzeumi Hétfők néven egy közismert értelmiségi alkalom volt Miskolcon. Az Őszi Fesztivál négy előadása egy egész éves, és 2012-ben is folytatódó sorozat részeként került megvalósításra.

A sorozat két gondolati pilléren támaszkodik. A célja egyrészt az, hogy bemutassa a múzeumi kutatásokat és a gyűjteményekkel kapcsolatos új eredményeket a város közönségének. Ennek érdekében az előadások egyik felét a gyűjteményekben dolgozó muzeológusok tartják, helyileg a múzeum épületében, a kiállításokhoz is kapcsolódva.

A másik cél az, hogy a különböző tudományos területeken dolgozó, közismert vagy éppen ismeretlen, ám nemzetközi szinten is meghatározó, szakmailag a csúcstól képviselő tudós egyéniségek látogassanak el Miskolcra. Ennek érdekében az előadások másik felét jellemzően nem miskolci előadók (egyetemi tanárok, akadémikusok, muzeológusok) tartják, a Miskolci Akadémiai Bizottság székházában, a múzeum és az Akadémia Tudós Klubja közös rendezésében.

Mindkét előadástípus célközönsége azonos: a helyi közösség tagjai, a múzeumi ügyek és tudományos témák iránt érdeklődő, jellemzően értelmiségi felnőttek, a diákoktól kezdve az aktív korúakon át az idős- és székfűzőkkel bezárólag. A Múzeumi Hétfőktől azt várjuk, hogy a gyűjteményeken keresztül a helyi hagyományokhoz, a nagy tudós egyéniségeken keresztül pedig a természeti és kulturális örökségünkhöz való kötődést erősítjük a miskolciakban. Fontos cél az is, hogy a Herman Ottó Múzeum egykori vezető értelmiségi szerepét erősítsük,

és a múzeum körül szerveződő társadalmi háló szövetét újraalkossuk a városban. Ennek első konkrétbb eredményei (gyűjteményi munkában, felajánlásokban, kiállításokban és látogatószámában, akár mérhető számszerű formában is) reménységünk szerint 2–3 év folyamatos előadásszervezés után lesznek majd érezhetőek.

A 2011-es egész éves előadássorozat finanszírozásában nagy segítséget jelentett az NKA pályázatán elnyert összeg, amelyből az Őszi Fesztivál idején négy előadást valósítottunk meg. Egy ponton történt változás a pályázatban előre vállaltakhoz képest. Dr. S. Koós Judit, múzeumunk bronzkoros régésze egészségügyi okok miatt nem vállalta az előadás megtartását. Helyette Lukács László etnográfus, a székesfehérvári Szent István Király Múzeum muzeológusa tartott előadást. Ezt a változást az NKA felé bejelentettük, és az időponttal kapcsolatos pályázati módosítást meg is kaptuk.

Október 3-án, hétfőn 17 órától a Herman Ottó Múzeum papszeri öreg épületében tartott előadást Vámosi Katalin művészettörténész kolléganőnk, *Bálint József festőművész munkássága* címmel. Bálint József (1886–1957) sárospataki festőművész élete és munkái kevésbé ismertek Miskolcon. 2007-ben, halálának ötvenedik évfordulóján Sárospatakon zajlott egy nagyobb szabású emlékezéssorozat, kiállítással, publikációkkal. Vámosi Katalin bemutatta a művész életpályáját, főbb műveit, és elhelyezte őt a 20. század első felének magyar képzőművészetében. Az előadáson 30 fő vett részt.

Október 17-én, 17 órától Dr. Sárkány Mihály etnográfus, az MTA Néprajzi Kutatóintézetének munkatársa volt a vendégünk, *Etnográfiai körutazás Kelet-Afrikában* címmel. Sárkány Mihály az egyik vezető afrikanista kutató hazánkban, aki helyszíni terepmunkáin készült fotókkal, élményszerű előadásban mutatta be a térség etnikai viszonyait, gazdasági- és kulturális antropológiáját. Az előadást a MAB Székházában tartottuk, 60 fős közönséggel.

November 7-én, 17 órától tartott előadást Pirint Andrea művészettörténész kolléganőnk, *Mesélő szelencék* címmel. A saját doktori kutatási témájához illeszkedő előadásában bemutatta múzeumunk 18–19. századi szelencegyűjteményét (120 db), és tipológiát is felállítva egy közérthető forma- és motívumelemzésnek vetette alá az anyagot. A művelődéstörténeti aspektusokat is felvillantó előadás közvetlenül kapcsolódott a Képtár állandó kiállításához is. A programon 50 fő vett részt. (Lásd a mellékelt fotókat.)

December 5-én 17 órától Lukács László etnográfus, a székesfehérvári Szent István Király Múzeum muzeológusa adott elő a karácsonyfa történetéről, *Szép karácsony szép zöld ága...* címmel. Lukács László a magyar folklorisztika és népszokáskutatás jeles alakja, akinek számos ismeretterjesztő írása jelent meg a jeles napok és ünnepi szokások témakörében. A karácsonyfa művelődéstörténeti vonatkozásait ismertető előadást a MAB Székházban rendeztük, kiemelkedő létszámú, 80 fős érdeklődés mellett.

Az előadássorozat a célcsoport szempontjából sikeresnek mondható. A 30–80 fő közötti érdeklődésből két tapasztalat szűrhető le. Az ingadozás azt jelzi, hogy a múzeumnak jelenleg nincsen egy stabil, minden alkalommal és minden témával megszólítható baráti köre, értelmiségi holdudvara. Ennek felépítése, újraalkotása a múzeum közművelődési koncepciójának egyik fontos eleme lesz a 2012. évben. Ugyanakkor érezhető ezekből a számokból, hogy a város közönsége igényli a magas színvonalú, tudományos igényű, de mégis közérthető előadásokat. Ezt az igényt a társintézmények (a Miskolci Galéria, a városi és a megyei könyvtár), illetve egyházi és civil közművelődési egyesületek is igyekeznek kielégíteni városunkban. A múzeum feladata ebben az, hogy a más helyszíneken, más

közösségek által szervezett hasonló programokhoz képest életképes alternatívát nyújtson, és ezt elsősorban a birtokában lévő, páratlan műtárgyállomány révén tudja megtenni. Az Őszi Fesztivál tapasztalatait is felhasználva készült el a 2012-es előadássorozat terve, amelyben kiemelt hangsúlyokkal szerepelnek a gyűjteményi munkát és a múzeumi műtárgyakat bemutató előadások.

A programsorozat mind a négy alkalma ingyenes volt a közönség számára, így anyagi hasznosulásról közvetlenül nem beszélhetünk.

2) A Nagy Rajzolás Napja

Internetes híranyag: <http://minap.hu/mivid.php?ext.a30080>

A Herman Ottó Múzeum jelenlegi három állandó kiállítása közül kettő képzőművészeti jellegű. Így a múzeumpedagógiai tevékenységben is előtérbe kerülnek azok a tartalmak, amelyek a képzőművészetet és a művészettörténetet állítják a középpontba. A Nagy Rajzolás Napja ezért évről évre a közönségkapcsolati tevékenységünk egyik fontos állomása.

A 2011. október 15-én, szombaton 10–16 óra között megrendezett program két helyszínen zajlott. **A kiállítási épületben (Papszer 1.)** a Szász Endre Gyűjtemény adta a kiindulópontot, amelyhez *Szász Endre motívumvilágának felfedezése* címmel kapcsolunk egy foglalkozást. A résztvevők kerek papírtányérra tervezhettek, rajzolhattak különböző technikákkal olyan műveket, amelyekhez a kiállításból meríthettek motívumokat és inspirációkat. A *Kreatív képketrek készítése* című tevékenység célcsoportja az óvodás-kisiskolás korosztály volt, melynek során papírból, gipszből készült szögletes kereteket festhettek meg a gyerekek a maguk módján. A többi játszóház, kézműves foglalkozás (újrhasználított játékok, lufi hajtogatás és festés, arcfestés) a múzeumban hétfőként működő *Manó Manufaktúra* családi kézműves játszóház közreműködésével zajlott. A manuális tevékenységekhez a múzeumi háttérrel az egeri Dobó István Vármúzeum *Ki játszik ilyet?* című időszakos játékiállítása adta.

A főépületben (Görgey u. 28.) a Képtár állandó kiállításához kapcsolódott a Nagy Rajzolás Napja. A *Műrekek újrafogalmazva* című foglalkozáson a résztvevő családok először megtekintették a Képtárat, majd a múzeumpedagógusok irányításával kiválasztott művekből ihletet, témát merítve alkottak, elsősorban festményeket és grafikákat, különböző technikákkal. A kiállításban látható 18–19. századi szelencék nyomán pedig kis méretű, miniatűr alkotások születhettek.

A hétfői időpontválasztás is jelzi, hogy a foglalkozások célcsoportját a családok jelentették, és elsősorban a különböző életkorú gyermekeknek, másodsorban pedig az őket elhozó szülőknek, nagyszülőknek kívántunk programot biztosítani.

A Nagy Rajzolás Napjának megvalósulása azonban szerény érdeklődés mellett, helyszínenként 20–30 fő részvételével zajlott. A látogatószám tehát lényegesen elmaradt a várakozásoktól, ami az anyagi megtérülésben is jelentkezett: a 300 és 600 Ft-os belépőjegyekkel az összes aznapi bevétel nem érte el még a 20.000 Ft-ot sem. Miskolc város méreteihez, és a Herman Ottó Múzeum rendezvényeinek egyébként szokásos látogatottságához képest ezek sajnálatosan alacsony számok.

A szerény érdeklődés okait elemezve több magyarázat is kínálkozik. Egyrészt a 2011-es évben hiányoztak múzeumunkból azok a közönségcsalogató időszakos kiállítások, amelyek a már jól ismert állandó tárlatok mellett vonzerőt jelenthettek volna a családok számára. Másrészt feltehető, hogy a belépőjegyes rendszer sem volt közönségbarát, illetve a kínált szolgáltatások talán nem álltak megfelelő ár-érték arányban a rendkívül érzékeny pénztárcájú miskolci családok lehetőségeivel. Elgondolkodtató, hogy azonos marketing- és promóciós eszközök alkalmazása (saját honlap, elektronikus hírlevél, utcai szórólapozás, plakát,

újsághirdetés) mellett is rendkívül különböző és ingadozó a múzeumi programok látogatottsága.

Kifejezetten tanulságos a kétféle programsorozat eredményességének összehasonlítása. Az ingyenes előadások és a fizetős játszóházak között az anyagi ráfordításban jelentkező különbség mellett fontos tartalmi-funkcionális különbségek is megfigyelhetők. Érzékelhető például a kifejezetten múzeumspecifikus programok iránti igény: egy „átlagos” kézműves foglalkozás, egy festő-rajzoló játszóház nem jelent igazi alternatívát, hiszen a város több művelődési háza, 70 iskolája és 40 óvodája mind kínál hasonlókat a gyermekeknek. Ezzel szemben a gyűjteményekre, műtárgyakra reflektáló ismeretterjesztő vetítés, vagy az érdekes témákat megszólaltató tudós egyéniségek bevonzották a közönséget: ilyesfélét csak a múzeumban kaphatnak a miskolciak. Ezeknek a tanulságoknak a hasznosítása a 2012-es munkatervben már megjelenik intézményünkben.

Összességében a Múzeumok Őszi Fesztiválja 2011-ben is eredményesen lezajlott. A látogatószám éppen annyival maradt el a várakozásoktól (és az előző esztendő hasonló számaitól), mint amennyivel a korábbiaknál nehezebb helyzetben működött a megyei múzeum, az önálló gazdálkodás április 1-i megszüntetését követő radikális átszervezések közepette. A közönségkapcsolatok és a programszervezés területén a kikapcsolt telefonok, az akadózó Internet-szolgáltatás, az irodaszerek állandó hiánya, a korlátozott gépkocsi-használat és az ellehetetlenült pénzügyi adminisztráció akadályozta sokszor a munkavégzést. A pályázat megvalósításának sikerességét mindenképpen ezen körülmények figyelembe vételével kell megítélni.

Miskolc, 2012. február 1.

Tóth Arnold
megyei múzeumigazgató-helyettes